

„nut” van den zaakdienst, voor zoover de producten slechts kunnen worden geplaatst, door een reclame-campagne op moderne manier. Door de producten telkens en telkens weer aan de belangstelling van het publiek op te dringen, worden ze ten slotte verkocht, of niet verkocht. Verreweg de meeste producten gaan vergezeld van een reclame, die met de verfijnde middelen der aesthetiek, of ook wel met de brutale middelen van vormen- en kleurengeweld werkt. Zulke adverteermethoden, systematisch volgehouden en waarbij een studie is gemaakt van het nuttig effect der gevolgde methode, wijzen op een ontbreken van de realiteit der behoeften. De behoefte wordt met alle kunstmiddelen geschapen en versterkt. Het feit, dat deze methoden succes hebben, beteekent, dat ook de vraag mate-loos is geworden. Als het zóó staat met productie en aankoop, is verdere ontwikkeling van de productie een af te bidden zaak. Hier is een fatale wisselwerking, die daarin bestaat, dat de ondernemer het publiek, en het publiek den ondernemer prikkelt; in welke wisselwerking de winstkans eenerzijds, en de zwakheid voor het stoffelijke ding anderzijds, de hoofdrol spelen. Het is een vicieuze cirkel. Voor den Christen ligt de doorbreking van dezen cirkel in de gehoorzaamheid aan de Schrift. Hier, aan de basis van het gebouw van den zaakdienst, blijkt de instelling van het individu ten aanzien van de tijdelijke veranderlijke en de eeuwige dingen van het leven. Het woord van Christus is hier duidelijk. Wij lezen in Matth. 6 en Luc. 12 en op andere plaatsen, van het oordeel van Christus over degenen, die de verruiming en verrijking van het leven niet kunnen onderscheiden van het leven zelve. Deze instelling tegenover het stoffelijke ding brengt Christus onder woorden in het bekende: al deze dingen zoeken de heidenen. De Christelijke cultuurwaarde der moderne techniek-ontplooiing kan ik slechts zien als negatief. Een stijl in de bouwkunst vangt als regel aan met een periode, waarin het versierend element sterk achterstaat bij de openbaring van het wezen der stijl. De neergang der stijl is steeds gekenmerkt door een overmatige versiering, terwijl de openbaring van het wezen meer en meer wordt verwaarloosd. Zoo kunnen wij ook in zekeren zin onzen geestelijken staat mede beoordeelen aan onze instelling tegenover het stoffelijke ding, dat het leven versiert en verruimt. De versiering en verruiming van het leven is het leven niet zelve — dat dient tot uiting te worden gebracht in onze houding tegenover de technische scheppingen. Maar de eisch blijft om, naar ons vermogen, de technische scheppingen naar de ethisch-positieve richting te bepalen. En waar dat niet mogelijk is, gereserveerd te staan tegenover de steeds toenemende doordringing van ons leven door het technische apparaat.

Het snel inzinken van het welstandspeil in den allerlaatsten tijd — wel, is dat eigenlijk zoo heel erg? Niets is zoo erg als deze cultus